

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه شهید مطهری (ره)

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

اهمیت رستگاری و موانع فردی و اجتماعی آن از دیدگاه آیات قرآن کریم و روایات

استاد راهنما

سرکار خانم سیمین عرب

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای سید حمید مطهری

پژوهشگر

هاجر منصوری

شهریور ۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

الحمد لله رب العالمین

حمد و سپاس مخصوص خدایی است که فرصت آموختن به ما بخشید.

تقدیم

تقدیم به ساحت مقدس ولی عصر (عج)

پیشکش به

ای قلب عالم امکان

ای قیّم ایمان

ای لنگر زمین و آسمان

ای منتقم خون مظلومان

ای پشت و پناه فقیهان

ای چاره ساز بیچارگان

ای واپسین امید

ای آخرین فریاد

چشم امیدم به شماست...

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

تقدیر و تشکر

با تقدیر و تشکر از استاد گرانقدر سرکار خانم سیمین عرب که مدبرانه کنکاش در این تحقیق را بر عهده گرفتند و در همه ی مراحل پژوهش روشنگر راهم بودند.

و از زحمات مدیر محترم سرکار خانم طبری و همچنین از همه ی اساتیدی که تلاش زیادی در این سال ها برای اینجانب کشیدن کمال تشکر و قدردانی را دارم و نیز از معاونت پژوهشی سرکار خانم صدوقیان و سرکار خانم مومنی و مسئول کتابخانه سرکار خانم عبدالله پور که در این راه بی منت مرا یاری نمودند و تکیه گاه محکم برای من بودند.

نتیجه گیری

"فوز"، "نجاح"، "ظفر"، "سعادۃ" الفاظی است که معنایشان نزدیک به هم اند. راغب فلاح را رسیدن به آرزو که همان معنای سعادت است تفسیر نموده و گفته: فلاح به معنای شکافتن است و فلاح به معنی ظفر یافتن به مقصود است و این دو دسته است یکی دنیوی و دیگری اخروی، و رستگاری دنیوی عبارت است از ظفر یافتن که با دستیابی به آن ها زندگی دنیای آدمی خوش و خرم می شود مانند بقا، توانگری و عزت.

قرآن کریم از واژه ی فلاح در آیات زیادی نام برده است و در این آیات هم اوصاف کسانی که به رستگاری می رسند و هم اوصاف کسانی که از راه رستگاری دور می افتند ذکر کرده است. رستگاری و سعادت بدون تلاش و مجاهده به دست نمی آید و شرایط لازمی دارد. در قرآن کریم به موارد زیر اشاره شده است:

-تزکیه "قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا"

-جهاد "وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ"

افزون بر آن دو خشوع در نماز، اعراض از لغو، پرداخت زکات، پاکدامنی و عفت، امانت داری، وفای به عهد و دوام و پایداری در نماز لازم است که در آیات ۱ تا ۹ به این موارد اشاره شده است.

بعضی از افعال و اعمال اختیاری که توسط انسان ها صورت می گیرد، مانع دست یابی آن ها به سعادت و رستگاری و عاملی است جهت رسیدن آن ها به شقاوت و بدبختی. قرآن کریم به این نوع افعال که مانع سعادت و عامل بدبختی فرد و جامعه است، راهنمایی کرده است، از جمله اعراض از ذکر خدا، بدعت در دین، سحر و جادو، غفلت تکبر و عجب ظلم پذیری و بیداد گری و ... مومنان مسلمان در مسیر دستیابی به رستگاری نیازمند راهنمایی، نظارت و کنترل بوده و استمرار در مسیر سعادت نیازمند شناسایی موانع فردی و اجتماعی است. هم خصلت های فردی و هم شرایط

اجتماعی در رستگاری موثر بوده و اختیار و انتخاب روش های نیکو نیازمند آگاهی و آموزش در سطح فردی و اجتماعی است.

سوره های بسیار طولانی، چون: اعراف، هود، یوسف، نمل، قصص، محمد به سرگذشت امت ها، شخصیت ها و نهضت ها اختصاص داده شده است سنت های الهی جاری در جوامع بشری در جای جای سوره های قرآنی مطرح گشته و مورد بهره برداری قرار گرفته است. همچنین تحلیل های تاریخی برای حوادث و جریان های گوناگون عرضه شده است و تاریخ بشریت و آفرینش انسان و کلیه جریانات مربوط به انسان مورد بررسی قرار داده شده است، که می توان به کفر عالمان دینی و زمامداران، پذیرش ذلت و خواری افراد جامعه، تکذیب پیامبران و آیات الهی و نیز دروغ بستن به خدای متعال، شرک رهبران جامعه و ... اشاره نمود.

پیشنهادهات:

باتوجه به یافته های مطالعه حاضر محقق پیشنهاد می کند تحقیقات آتی در این مسائل دنبال شود:

- مطالعه مفهوم و اهمیت رستگاری در سبک زندگی اسلامی
- خصلت های فردی توصیه شده در دستیابی به رستگاری
- عوامل اجتماعی سوق دهنده به رستگاری دنیوی و اخروی
- موانع اجتماعی رایج در رستگاری فردی و اجتماعی

منابع و مآخذ

• قرآن کریم

• نهج البلاغه

۱. انصاریان، حسین، آثار مثبت عمل، چاپ اول، قم، دار العرفان ، ۱۳۸۸.
۲. بابائیان، عباس، ۴۰۰ نکته از تفسیر نور، چاپ سوم، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۹.
۳. بی آزار شیرازی، عبدالکریم، سید محمد باقر حجتی، تفسیر کاشف، چاپ اول، ج ۱-۷، قم، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۶.
۴. تحریری، محمد باقر، شرح بر زیارت امین الله، چاپ اول، قم، حر، ۱۳۸۸.
۵. _____، جلوه های لاهوتی، ج ۳، چاپ اول، تهران، نشر حر، ۱۳۸۹.
۶. جباران، محمد رضا، درسنامه ی علم اخلاق ج ۲، چاپ دهم، قم، نشر هاجر، ۱۳۹۱.
۷. جوادی آملی، عبدالله، تسنیم، تفسیر قرآن کریم، ج ۲-۳-۴-۵-۸-۱۰-۱۲-۱۳-۱۵-۱۷-۲۰-۲۱، چاپ اول، قم، اسراء، ۱۳۸۵.
۸. _____، ادب فنای مقربان، ج ۴، چاپ سوم، قم، اسراء، ۱۳۸۸.
۹. دارایی، حسین، راه هدایت، چاپ اول، تهران، هدی و اندیشه ی زرین، ۱۳۹۰.
۱۰. دهقان، اکبر، آینه ی کمال، چاپ اول، قم، زائر، ۱۳۸۸.
۱۱. _____، هزار و یک نکته از قرآن کریم، چاپ نهم، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۷.
۱۲. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، غلام رضا خسروی، ج ۴، چاپ دوم، قم، نشر مرتضوی، ۱۳۷۴.

۱۳. سیاح، احمد، فرهنگ دانشگاهی ۱، چاپ سوم، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۵ .
۱۴. طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، سید محمد باقر موسوی همدانی، ج ۵-۷-۱۵-۱۶-۲۰، قم، چاپ سی ام، دفتر انتشارات وابسته به جامعه ی- مدرسین حوزه ی علمیه ی قم، ۱۳۸۹.
۱۵. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، ج ۳-۲، چاپ دوازدهم، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۹ .
۱۶. کلینی، محمد، گزیده ای از اصول کافی، علی اصغر خسروی شبستری، چاپ اول، قم، انتشارات امیری خرمی، ۱۳۶۵
۱۷. مرکز فرهنگ و معرف قرآن، برگزیده ی فرهنگ قرآن، ج ۲، چاپ اول، قم، موسسه ی بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
۱۸. معاونت پژوهشی مدیریت حوزه های عامیه ی خوهان، فصلنامه ی علمی - ترویجی (مقالات پژوهشی)، چاپ اول، قم، نشر آیت، ۱۳۹۳.
۱۹. معلوف، لوئیس، فرهنگ المنجد عربی به فارسی، محمد، بندر ریگی، ج ۲، چاپ ششم، تهران، ناشر ایران، ۱۳۸۶.
۲۰. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات بهزاد، ۱۳۸۲.
۲۱. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمة، ج ۲، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، چاپ هشتم، قم، دارالحديث، ۱۳۸۶.
۲۲. محدثی، جواد، بر کرانه شرح چهل حدیث امام خمینی، چاپ پنجم، قم، نشر هاجر، ۱۳۹۳.
۲۳. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چاپ اول، ج ۷۵، ۹۳، بیروت، موسسه ی الوفا، بیروت، ۱۴۰۱.

۲۴. مسترجمی، سید هدایت الله، ارشاد القلوب دیلمی، ج ۲، چاپ اول، تهران نشر شهیر قم،

۱۳۶۶.

۲۵. مطهری، مرتضی، سیری در سیره ی نبوی، چاپ پنجاه وسوم تهران، انتشارات صدرا،

۱۳۸۹.

۲۶. مقسمی، رضا، شناخت علمی سحر و جادو و طریقه ابطال آن، چاپ اول، تهران سفیر

صبح، ۱۳۸۹.

۲۷. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۳، ۵، ۷، ۸، ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۲۰، ۲۱، ۲۷، چاپ سی و

ششم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶.

۲۸. میرزایی، علی اکبر، نهج الفصاحه، چاپ دوم، قم انتشارات جاف، ۱۳۸۵.

۲۹. نجفی، محمدجواد، تفسیر آسان، ج ۱۳، چاپ اول، تهران، کتاب فروشی اسلامیه، ۱۳۶۲.

۳۰. نصری، عبدالله، مبانی انسانشناسی در قرآن، چاپ دوم، جهاد دانشگاهی، تهران ۱۳۶۸.

۳۱. Rasekho.net/article/show/161360